

RADI RĪGU 2020 / RR-2 INTENSĪVĀ KOPRADES PROGRAMMA “RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS - ZAĻĀ LABORATORIJA”

Priekšlikumu izstrādei publiskās ārtelpas objektu un inženierkomunikāciju koordinētas attīstības modeļa izstrādei sadarbībā ar atbildīgajām institūcijām, lai nodrošinātu plānveidīgu un publiskās ārtelpas kvalitatīvas attīstības stratēģijas pamatprincipiem atbilstošu publiskās ārtelpas objektu, it īpaši ielu un / vai to inženierkomunikāciju remontu, ielu telpas elementu un segumu atjaunošanu un dažāda veida pārbūvi, labiekārtošanu un jaunu būvniecību, formulējot nepieciešamos nosacījumus izstrādātā modeļa praktiskai īstenošanai, tajā skaitā pašvaldības un tās institūciju lēmumus un nepieciešamās izmaiņas pašvaldības saistošajos noteikumos tika izveidota sadarbības un koprades programma RADI RĪGU 2020 (RR2) – Rīgas vēsturiskais centrs – zaļā laboratorija.

RR2 nepieciešama, jo pēdējo gadu laikā notikušas daudzas svarīgas sarunas gan publiski, gan institūciju ietvaros par Rīgas ārtelpu, kā arī tās plānošanas, projektēšanas, apsaimniekošanas un pārvaldības izaicinājumiem. Iedzīvotāju iesaiste un interese par šiem procesiem ir augusi, tiek pieprasītas 21.gadsimtam atbilstošas pārmaiņas, par prioritāti izvirzot vides kvalitāti, pilsētas dzīvojamību un mikromobilitāti, tā vietā, lai pilsēta nekontrolēti izplestos un infrastruktūra tiktu veidota galvenokārt auto satiksmei. Tomēr pilsētas pārvaldība bieži vien ir pārāk liels un sarežģīts uzdevums, lai būtu pārskatāma, un tādējādi, katrai institūcijai strādājot atsevišķi un vadoties pēc strikti standartiem un akmenī kaltiem likumiem, pārmaiņas var būt grūti sasniedzamas. Tāpēc šī programma meklēs veidus kā padarīt pilsētplānošanu elastīgāku un spējīgāku atbildēt mainīgiem apstākļiem un jauniem izaicinājumiem, kā arī savedīs kopā atbilstošās institūcijas, lai atsevišķos centienus integrētu vienā veselumā, kas sniegs rezultātus. Pašlaik profesionālajā un pilsoniskajā sabiedrībā jaušama nepieciešamība pārcelt sabiedrības diskusiju par Rīgas publisko ārtelpu nākamajā līmenī, lai veidotu kopīgu izpratni, radītu efektīvus instrumentus un nodrošinātu to ieviešanu dzīvē. Šo darbu nespēj izdarīt viens speciālists vai viens departaments. Vajadzīga visu to, kuri piedalās telpisko transformāciju procesā, iesaiste un aktīva līdzdalība. Galu galā visiem – gan pilsētas iedzīvotājiem, gan aktīvistiem, gan profesionāļiem, gan pilsētas vadībai vēlme ir viena un tā ir labāka pilsētvide. Tomēr pārāk bieži atšķirīgās zināšanu bāzes, izpratne un metodes rada iespaidu, ka šo grupu starpā notiek karš. Tāpēc ir svarīgi attīstīties, noteikt vienotas vērtības un komunicēt savā starpā, kā arī ar sabiedrību.

RR - 2 ir sadarbībā balstīts koprades veids, kas sniedz atbalstu īstenojamai, līdzdalībā balstītai Rīgas pašvaldības pilsētvides veidošanas politikai. RR-2 apvieno koprades akcijā Rīgas domes institūciju, inženierkomunikāciju turētāju, attīstītāju un sabiedrības pārstāvjus.

RR2 galvenais uzdevums ir radīt īslaicīgu rīcības neformālu un neatkarīgu platformu, kas ļautu gada laikā Rīgas publiskās ārtelpas veidošanā iesaistītajām institūcijām un organizācijām risināt būtiskus jautājumus un vienoties par noteiktām rīcībām, vērstām uz sistemātisku, integrētu, līdzdalībā un savstarpējā sadarbībā balstītu RVC ārtelpas kvalitātes uzlabošanas procesu.

PROGRAMMAS MĒRĶIS

Izveidot izpratni par Rīgas publiskās ārtelpas kvalitāti un par tās plānošanas, būvniecības, uzturēšanas, apsaimniekošanas un pārvaldības procesiem atbildīgo un tajos iesaistīto institūciju starpā. Tālākais mērķis ir izvirzīt prioritātes un meklēt instrumentus pilsētvides attīstīšanai un uzturēšanai. Šie mērķi ved uz ētisku pieeju, kura rada nevis iepriekš noteiktu vienu pareizo veidu, kā rīkoties visās situācijās, bet gan dod rīkus, kas ļauj atrast pareizo pieeju katrai individuālai situācijai, izejot no konkrētajiem apstākļiem un konteksta. Tādējādi ir lielāka iespēja labās pārmaiņas patiešām ieviest dzīvē un virzīt tās uz priekšu pat mainīgos apstākļos un saskaroties ar iepriekš neparedzētiem sarežģījumiem.

PROGRAMMAS UZDEVUMS

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, programmai ir vairāki uzdevumi:

- ✓ Noorganizēt starpdisciplināru semināru sēriju Rīgas publiskās ārtelpas veidošanā, uzturēšanā un pārvaldībā iesaistītajām institūcijām;
- ✓ Noorganizēt divus izbraucienus uz ārvalstīm labās prakses novērošanai un pieredzes apmaiņai ar citu valstu kolēģiem.
- ✓ Balstoties uz semināros konsolidēto zināšanu un ideju bāzes, izstrādāt vadlīnijas Rīgas vēsturiskā centra publiskajai ārtelpai un izsniegt šīs vadlīnijas visām iesaistītajām institūcijām grāmatas veidā, lai tās tur tiktu ieviestas praksē;
- ✓ Noorganizēt noslēguma konferenci, kurā tiks prezentēti semināru uzdevumu rezultāti, kā arī atziņas par programmas laikā iegūtajām zināšanām un apgūtajiem sadarbības un komunikācijas principiem.

RR2 PĀRĒJIE UZDEVUMI

izstrādāt un izmēģināt inovatīvus, līdzdalībā balstītus, lēmumu pieņemšanas instrumentus pilsētvides jautājumu risināšanai, piemēram, stratēģiskās urbānās spēles;

verificēt RAIL BALTICA projekta risinājumus RVC publiskās ārtelpas būvniecībā iesaistīto institūciju darbā;

nodrošināt ciešu sasaisti ar RVC un AZ publiskās ārtelpas vadlīniju izstrādes procesu, apspriest, izvērtēt un radīt priekšlikumus to saturam.

izveidot efektīvas sadarbības modeļa pamatu starp pašvaldības institūcijām, inženierkomunikāciju turētājiem un pilsētvides profesionāļiem, īstenojot kopīgo mērķi – radīt augstas kvalitātes, dzīvīgu un iedzīvotājiem pievilcīgu Rīgas centra pilsētvidi.

RADI RĪGU PROGRAMMAS VĒSTURE

RR -2 ir otrais RADI RĪGU! izdevums. 2011. - 2012. gadā RADI RĪGU! sadarbībā ar Rīgas pašvaldību, Rīgas pilsētas Arhitekta biroju, VARAM, Flandrijas pārstāvniecību (Beļģija), Dānijas kultūras institūtu un citu organizāciju atbalstu, izstrādāja 5 attīstības programmas Rīgas apkaimēm - Maskavas priekšpilsētai, Āgenskalnam, Bolderājai, Čiekurkalnam, Ziepniekkalnam. Procesā tika iesaistītas vairāk nekā 30 institūcijas un organizācijas. RR-1 veicinājusi Sarkandaugavas un Čiekurkalna apkaimju aktivitāti, būtiski ietekmējusi pilsoniskās sabiedrības zināšanas par publisko ārtelpu un pilsētplānošanu (www.radirigu.lv)

RADI RĪGU! 2020 (RR-2) organizē Biedrība "Urban Institute" sadarbībā ar Rīgas centra rajona biedrību (RCAB) un biedrību "Pilsēta cilvēkiem". RR-2 atbalsta Rīgas domes pilsētas attīstības departaments, aģentūra "Rīgas pilsētas arhitekta birojs", Latvijas ainavu arhitektu asociācija (LAAA), Latvijas teritoriālpilnotāju asociācija (LPA),

RADI RĪGU 2020 tiek rīkota ar Valsts kultūrkapitāla fonda, Nordic Properties, LINDSTOW finansiālo atbalstu.

Vairāk informācijas par RADI RĪGU! 2020 šeit www.radirigu.lv

RADI RĪGU 2020 / RR-2 INTENSĪVĀ KOPRADES PROGRAMMA “RĪGAS VĒSTURISKAIS CENTRS - ZAĻĀ LABORATORIJA”

1. PROGRAMMAS UZBŪVE

Programma sadalīta divos blokos –

- ✓ Dabs attālināti ar lekcijām, uz klausot citu valstu un vietējo pieredzi publiskās ārtelpas veidošanas transformēšanas, uzturēšanas un pārvaldības jautajumos.
- 3 dienu darbnīcas organizētas sekojoša veidā – 2 dienas – izziņa – lekcijas, ekspertu stāstījumi, jautājumi un atbildes, 3-ā diena – grupas(u) darbs pie jautājumiem, kas saistīti ar publiskās ārtelpas plānošanu, transformēšanu, veidošanu un uztrēšanu, dalībnieku un iesaistīto pušu sadarbību. Rezultātā darba grupas izvirza priekšlikumus problēmsituāciju risināšanai un savstarpējās sadarbības uzlabošanai.
- ✓ Darbs klātienē – grupās risinot aktuālus jautājumus uz reālu teritoriju piemēriem – 5 teritorijas tiešā RailBaltica attīstības teritorijas tuvumā, kas nav projekta sastāvā.

4 TĒMAS

IZPRATNE

Kas ir publiskā ārtelpa? Kāda ir tās nozīme dažādiem lietotājiem un iesaistītajām un ieinteresētajām pusēm? KĀDI IR Izaicinājumi veidojot publisko ārtelpu? VAI IR NEPIECIEŠAMA cita pieeja? Nepieciešamība pēc labākas kvalitātes publiskās ārtelpas. Vienota izpratne, kopīgi nospraustas vērtības. Rīgas vēsturiskā centra īpaši izaicinājumi.

PROCESS

Ar kādam grūtībām sastopas speciālisti pārveidojot Rīgas centra publiskās ārtelpas? Kādus uzdevumus pilda iesaistītas institūcijas un vai tiem ir atbilstoši rīki? Kādas ir prasības mūsdienu publiskās ārtelpas labiekārtojumam? Kādas mūsdienu tehnoloģijas iespējams pielietot Rīgas pilsētā? Vai Latvijas ražotāju produkcija atbilst pieprasījumam?

KOMUNIKĀCIJA

Kāda ir institūciju, organizāciju un pilsoniskās sabiedrības komunikācija publiskās ārtelpas veidošanas procesa ietvaros? Kādos gadījumos pietrūkst komunikācija, īstenojot Rīgas vēsturiskā centra publiskās ārtelpas pārveidošanu? Kādas darbības būtu jāparedz, lai nodrošinātu efektīvu komunikāciju par publiskās ārtelpas kvalitāti? Kādi ir elastīgie pārvaldes modeļi, kas veicina atbildīgu sabiedrības izpratni par savu lomu un līdzdalību ērtas pilsētvides radīšanā.

I – URBĀNĀ ZUMĒŠANA
IZZINAM ATTĀLINĀTI

IZPRATNE

PROCESS

KOMUNIKĀCIJA

VIEDĀ PĀRVALDE

 DARBŅĪCA 1
20.-22.05.2020

 DARBŅĪCA 2
03.-05.06.2020

 DARBŅĪCA 3
17.-19.06.2020

 DARBŅĪCA 4
01.03.-03.07.2020

I – RR2 PIKNIKS
IEPAZĪSTAMIES KLĀTIENĒ

 Sporta 2
29.05.2020

 Origo 1
12.06.20

 Place 11
26.06.2020

II – URBĀNĀS SPĒLĒS
RISINAM KLĀTIENĒ

Rīgas centrālās stacijas konferenču zāle

04.-06.11.2020

DALĪBNIEKI

Programmas dalībnieki ir pārstāvji no RD departamentiem un institūcijām, komunikāciju turētāji, kā arī pilsoniskās organizācijas.

Kopumā tika aicināti piedalīties pārstāvji no 25 institūcijām, kā arī

Zemāk uzskatītas institūcijas un organizācijas, kas deleģējušas savus pārstāvjus.

1. Rīgas pilsētas būvvalde
2. Rīgas pilsētas arhitekta birojs
3. Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
4. Rīgas domes Teritorijas labiekārtošanas pārvalde
5. Rīgas domes Īpašuma departaments
6. Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments
7. Rīgas domes Satiksmes departaments
8. AS "Latvenergo"
9. AS "Sadales tīkls"
10. AS "Gaso"
11. VAS "Latvijas dzelzceļš"
12. AS "Rīgas siltums"
13. RPA "Rīgas Gaisma"

14. SIA "Rīgas ūdens"
15. SIA "Rīgas satiksme"
16. Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde
17. Rīgas Ziemeļu izpilddirekcija
18. Rīgas Austruma izpilddirekcija
19. Rīgas labiekārtojuma pārvalde
20. SIA "Rīgas meži"
21. Rīgas pašvaldības policija
22. Attīstītājs Nordic Properties, Sporta 2 kvartāls
23. Attīstītājs LINDSTOW
24. Attīstītājs Skanstes attīstības aģentūra
25. NVO Rīgas centra attīstības biedrība
26. NVO Biedrība "Pilsēta cilvēkiem"

PIEAICINĀTIE UN PROGRAMMAS EKSPERTI

Hardwin De Wever

AG VESPA pilsētplānošanas projektu nodaļas izpilddirektors. Antverpene, Beļģija

Tom Wuyns

Projektu vadītājs AG VESPA nodaļā "Publiskā ārtelpa un infrastruktūra pilsētplānošanas projektos". Antverpene, Beļģija

Taran Aanderaa

Ainavu arhitekta. Norvēģija

Filip J.M. Vanhaverbeke

Ģenerāldirektors Intercommunale Leiedal: Stratēģiskā reģionālā un pilsētplānošana, e-pārvaldība. Beļģija

Damiano Cerrone

Urbāno transformāciju komandas konsultants Demos Helsinki. Somija.

Mikael Sokero

Demos Helsinki valdes loceklis un vecākais eksperts. Somija.

Judita Eisenberger

Prāgas plānošanas institūta ārējo sakaru speciāliste. Prāga, Čehija.

Rozálie Kašparová

Prāgas plānošanas institūta Publiskās ārtelpas departamenta pārstāve. Prāga, Čehija.

Sofie Aelterman

Ģentes vicemēra publiskās ārtelpas un pilsētībūvniecības komitejas vadītāja padomniece mobilitātes jautājumos. Ģente, Beļģija

Jordi Farrando

Arhitekts un ainavu arhitekts, kas aktīvi iesaistījies un piedalījies Barselonas pilsētvides atdzimšanas procesos. Spānija.

Frank Moulaert

Pasaules eksperts sociālajās inovācijās, Lēvenes Universitāte. Beļģija.

Jonas Büchel

Urban Institute: Riga līdzdibinātājs. Specializējas sociālajā un kultūrplānošanā, kopienu attīstībā un pilsoniskajā izglītībā.

Pēteris Bajārs

Arhitekts. Biroja OUTFBOX dibinātājs.

Gunita Kuļikovska

Arhitekte un urbāniste. Tehnoloģiju uzņēmuma Vividly dibinātāja.

Girts Rūnis, ainavu arhitekts, SIA Landshape

Marc Geldof

Arhitekts, pilsētplānotājs un urbānists, ALPS. Urban Institute: Riga līdzdibinātājs. Latvija; Beļģija.

Helēna Gūtmane

Ainavu arhitekte, ALPS ainavu darbnīcas un Urban Institute:Riga līdzdibinātāja, LAAA prezidente

Mārīte Sprudzāne

Arhitekte, Future Living un ALPS ainavu darbnīca.

Viesturs Laurs

Ceļu inženieris, IE.LA valdes loceklis

RADI RĪGU 2020 PIKNIKI

Programmas gaitā dzima ideja arī par neformālām tikšanās reizēm dalībniekiem dodoties pie attīstītājiem.

Uzklausot reālu pieredzi un problemsituācijas nesenos vai attīstības procesā esošos objektos, radās diskusijas un priekšlikumi publiskās ārtelpas problēmsituāciju risināšanai.

Notikušie pikniki:

- NP PROPERTIES / SPORTA 2 KVARTĀLS
- LINSTOW / ORIGO 1
- SKANSTES ATTĪSTĪBAS AĢENTŪRA / SPORTA IELA 11

Vairāk informācijas

www.radirigu.lv <https://www.facebook.com/Urban.Riga> <https://www.facebook.com/skanste>

I.BLOKS -URBĀNĀ ZŪMĒŠANA

1. DARBNĪCA 1 / IZPRATNE / 20.-22.05.2020

Kas ir **publiskā ārtelpa**? Kāda ir tās nozīme dažādiem lietotājiem un iesaistītajām un ieinteresētajām pusēm? KĀDI IR Izaicinājumi veidojot publisko ārtelpu? VAI IR NEPIECIEŠAMA cita pieeja? Nepieciešamība pēc labākas kvalitātes publiskās ārtelpas.

Vienota izpratne, kopīgi nospraustas vērtības. Rīgas vēsturiskā centra īpaši izaicinājumi.

PROGRAMMA

DARBNĪCA 3 / **VIDĒĀ PĀRVALDE** / 01. – 03.07.2020

1. diena / 01.07.2020 / trešdiena / 9:30- 14:15

- 9:30-9:45 Virtuālā kafejnīca /dienas sākums
- 9:45 – 10:00 *Singularity* teorija un viedā pārvaldība. Helēna Gūtmane, Urban Institute
- 10:00 – 10:45 *Extended participation*: nepieciešamība un rīki? Gunita Kuļikovska, urbaniste, VIVDLY dibinātāja
- 10:45– 11:00 Viesistaba
- 11:00– 11:45 Ceļā uz viedo Rīgu. Valdis Ābele, datu bažu analītiķis, Rīgas Domes Informāciju Tehnoloģiju Centrs
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00– 13:00 Pusdienas
- 13:00 – 13:45 Dižkoku datu bāze: tapšanas pieredze, izmantošana, izaicinājumi. Viesturs Freimanis, apstādījumu inspekcijas vadītāja vietnieks, Rīgas Būvvalde
- 13:45 – 14:00 Viesistaba
- 14:00 – 14.15 PAR 2. dienu

2. diena / 02.07.2020 / ceturtdiena / 9:30- 15:15

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca/dienas sākums
- 9:45 – 10:00 Dienas sākums
- 10:00 – 10:45 Septītā urbānā transformācija. Pārvaldības modelis post industriālajām pilsētām. *Damiano Cerrone*, DEMOSS, Helsinki, Somija
- 10:45 – 11:00 Viesistaba
- 11:00 – 11:45 Interaktīvās urbānās spēles kā viedas pārvaldības rīks. Viesturs Celmiņš, VEFRESH
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00 – 14:00 pusdienas
- 14:00– 14:45 Inovācijas pārvaldībā. Transformāciju pārmaiņu laiks. *Mikael Sokero*, vecākais speciālists Demos Helsinki, Somija.
- 14:45 – 15:00 par 3. dienu

3. diena /03.07.2020 / piektdiena / 9:30- 12:30

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca
- 9:45 – 10:00 Komandu veidošana/uzdevumi
- 10:00 – 10:30 Darbs komandās
- 10:30 – 10:45 Viesistaba
- 10:45 – 11:45 Komandu prezentācijas
- 11:45 – 12:15 Viesistaba
- 12:15 - 12:30 2. zumēšanas noslēgums/ par 2. bloku

GRUPU DARBS. IZVIRZĪTIE SECINAJUMI UN PRIEKŠLIKUMI.

NORMATĪVAIS IETVARŠ

Aptuveni pusē dalībnieku atzina, ka ir lasījuši **stratēģiju, tematiskos plānojumus** un saprot vai daļēji saprot šos normatīvos dokumentus un izmanto tos ikdienā.

Nepieciešama izpratnes vairošana par planosanas dokumentu izmantošanu un sasaisti ar ikdienas darbībām.

RVC UN AZ PUBLISKĀS ĀRTELPAS DIZAINA VADLĪNIJAS

leguvumi:

- **Vienota stilistika** pilsētvides plānošanā. Gan pilsētas mērogā, gan detaļās (vienots dizains ārtelpas elementiem).
- **Nodefinētas prasības projektēšanā** – gan projekta sastāvā (kādi speciālisti būtu jāpiesaista risinot katru konkrēto PĀ vietu), gan detaļu, elementu dizainā.
- Grafiski **piemēri** risinājumiem.
- Attiecīgi arī būvvaldei un skaņojošām institūcijām būtu **vieglāk vērtēt projektu risinājumus**, jau pieturotes noteiktām **kvalitātēm un kritērijiem**, kas parādās Vadlīnijās.
- Vadlīnijās var būt iekodēti **stratēģiskie risinājumi katrai apkaimei sociālā un kultūras aspektā**. Kā telpas, kas transformējamas publisko pasakumu un svētku reizēs (līdzarto transformācija prasa savu pieeju ārtelpas elementiem un infrastruktūrai).
- Dažādu iesaistīto pušu interešu līdzsvarošana. Vadlīnijas – kā **mediācijas rīks** neviennozīmīgās situācijās.

Riski:

- Dokumenta **rekomendējošais** ne juridiskais (nav saistošs) spēks.
- Bailes uzņemties **atbildību** par komplikātiem risinājumiem.
- **Īpašumtiesību** konflikti komunikāciju un c. ārtelpas elementu pārbūvē.
- **Izmaksu** pieaugums, ceļoties labiekārtošanas, apzaļumošanas kvalitātes prasībām.

RVC UN AZ IELU ĀRTELPAS KVALITĀTES /PRIORITĀTES

1. **Apstādījumi** (daudzveidīgi, viegli kopjami);
2. **Transporta plūsmu sakārtošana**, velo joslas, infrastruktūra tūristiem;
3. **Labiekārtojums** atbilstoši kvalitātes tipoloģijai;
4. **Seguma** atjaunošana, **universālais dizains**, vides pieejamība;
5. Uz gājējiem, velobraucējiem orientēta pilsētvide. **Prioritāte - gājējs, lēnais braucējs;**
6. Risinājumi, kas respektē esošo vēsturisko infrastruktūru, nesamazina **kultūrvēsturisko vērtību** (UNESCO teritorija!);

PRIORITĀRĀS KVALITĀTES KAS JĀSAKRĀTO STACIJAS APKĀRTNĒ NĀKAMO 5. GADU LAIKĀ. (STACIJAS APKAIMES PIEMĒRS)

1. **Rail Baltic** risinājums kā pamats un centra atdzīvināšanas rīks. No tā izriet tālākā apkārtnes plānošana un sakārtošana;
2. **Transporta & Cilvēku plūsmas** organizācija: sasaiste ar sabiedrisko transportu, sevišķi tramvaju, vides pieejamība. Gājēju tuneļu, ja tie tiek saglabāti, humanizācija;
3. **Navigācijas dizains** telpā;
4. **Sociālās vides** ap staciju uzlabošana (rīcības plāna izstrāde . Sākums – 2020.10).
5. Veicināt **sasaisti privātu, daļēji publisku, publisku teritoriju attīstībā.**

DARBNĪCA 2 /PROCESS / 03. – 05.06.2020

Ar kādam grūtībām sastopas speciālisti pārveidojot Rīgas centra publiskās ārtelpas? Kādus **uzdevumus** pilda iesaistītas institūcijas un vai tiem ir **atbilstoši rīki**? Kādas ir prasības mūsdienu publiskās ārtelpas labiekārtojumam? Kādas mūsdienu tehnoloģijas iespējams pielietot Rīgas pilsētā? Vai Latvijas ražotāju produkcija atbilst pieprasījumam?

1. diena / 03.06.2020 / trešdiena / 9:30- 12:30

- 9:30-9:45 Virtuālā kafejnīca /dienas sākums
- 9:45 – 10:00 PROCESS – DIEVS VAI VELNS IR DETAĻĀS? Helēna Gūtmane, Urban Institute
- 10:00 – 10:45 Vadlīnijas RVC publiskai ārtelpai – labiekārtojuma izaicinājumi un risinājumi. M. Spurdzāne, H. Gūtmane / ALPS
- 10:45– 11:00 Viesistaba
- 11:00– 11:45 Kas notiek ar Rīgas gaismu? RPA Rīgas gaisma tehniskais direktors *Edmunds Krēsle*
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00– 12:45 Apgaismojums – pilsētas attīstības veicinātājs. Ģentes piemērs. Filip Vanhaverbeke, LEIEDAL ģenerālais direktors, Beļģija
- 12:45– 13:00 Viesistaba
- 13:00 – 14:00 Pusdienas
- 14:00 – 15:00 Vadlīnijas RVC publiskai ārtelpai – iela kā publiskā ārtelpa.
- 14:00 – 14:15 STOP princips. Pamatojums. M. Geldofs / ALPS
- 14:15 – 14:45 Risinājumi lelu telpas dzīvināšanai. V. Laurs / IE.LA
- 14:45 – 15:00 RVC zaļās ielas. H. Gūtmane / ALPS
- 15:00 – 15:15 PAR 2. dienu

2. diena / 04.06.2020 / ceturtdiena / 9:30- 16:00

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafējnīca/dienas sākums
9:45 – 10:00 Dienas sākums
10:00 – 11:45 Labiekārtojums – PĀ kvalitātes rīks. Ilze Rukšāne / ALPS
10:45 – 11:00 Viesistaba
11:00 – 11:45 Seguma materiāli. Vai inovācija iespējamā? VENTBETONS / Gatis Linis, tehniskais konsultants
11:45 – 12:00 Viesistaba
12:00 – 12:30 Barselona – ārtelpas modes noteicēja. Jordi Farrando, arhitekts, Barselona, Spānija
12:30 – 13:30 pusdienas
13:30 – 14:15 Koki+ inženierkomunikācijas =zaļās ielas. Werner Hendriks, tehniskais konsultants
GREENMAX.
14:15– 14:30 Viesistaba
14:30 - 15:15 Lietusūdeņu ilgtspējīga apsaimniekošana vēsturiskā centrā. Taran Aanderaa, ainavu arhitekts,
ASLAN VIAK, OSLO, Norvēģija
15:15 – 15:30 Viesistaba/ Virtuālā kafējnīca
15:30 – 15:45 par 3. dienu

3. diena / 22.05.2020 / piektdiena / 9:30- 12:30

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafējnīca
9:45 – 10:00 Komandu veidošana/uzdevumi
10:00 – 10:30 Darbs komandās
10:30 – 10:45 Viesistaba
10:45 – 11:45 Komandu prezentācijas
11:45 – 12:15 Viesistaba
12:15 - 12:30 2. zumēšanas noslēgums/ par 3. semināru

GRUPU DARBS. IZVIRZĪTIE SECINAJUMI UN PRIEKŠLIKUMI.

PUBLISKĀS ĀRTELPAS PLĀNOŠANA. PLUSI, MĪNUSI

- + **labi plānošanas dokumenti**, teritorijas plānojums
- + radošais potenciāls
- + laba izpratne kā jāplāno,
- + labi, **profesionāli speciālisti**

- **institucionālā sadrumstalotība**

- koordinējošā institūcija –starpresoru
- politiskā ietekme uz profesionāliem lēmumiem
- nespēja labos plānus aizvadīt līdz politikas līmenim
- nav iepļānota kompleksa ielu rekonstrukcija
- nav finansiāls segums ierakstīties uzdevumiem un mērķu sākumā, finansiālā plāna pēctecība
- **iztrūkst stratēģijas sasaiste ar budžetu, ar realizāciju**
- **trūkst uzstādīto mērķu realizācijas**
- nav savstarpējā konteksta ievērošanas (blakus esošiem projektiem)
- **nepietiekoši tiek izmantots lokāplanojums**
- realizējami risinājumi, saasināta/nepiekāpīga komunikācija starp iesaistītām pusēm

PUBLISKĀS ĀRTELPAS PROJEKTU IZSTRĀDE. PLUSI, MĪNUSI.

- + Projektētāji katrs savā sektorā ir **kompetenti**
- + esi informēts par to, kas būs un kā jābūt, informācijas aktualitāte
- + informācija ir atbilstoši pieejamiem risinājumiem, izstrādātāju profesionalitāte un zināšanas par konkrēto teritoriju

- **trūkst vadlīnijas**, kas pieļauj elastību
- zema cena, nevis pakalpojuma kvalitāte
- **netiek izmantotas inovācijas projektos**
- pretrunas likumdošanā
- nav iemaņas vai vēlmes uzklaut citu jomu speciālistus, meklēt dialogu
- **nav kopīga labuma un atbildības izpratnes**
- **privātā publiskā partnerība nedarbojas pietiekami**
- projektētājs «pazūd» uzreiz pēc darba izpildes

PROJEKTU REALIZĀCIJA. PLUSI, MĪNUSI

- + realizētāju profesionalitāte, garantē labākus risinājumus/realizāciju,
- cenu dempings
- pārspīlēti termiņi
- finansējums pēdējā brīdī
- projektēšanas laiku un realizācijas laiku saskaņošana
- tiek mainīti materiāli un pielāgoti analogi, tiek zaudēta sākotnējā koncepcija
- privātiem attīstītājiem prasa pašvaldības nodevu publiskās infrastruktūras sakārtošanā
- Sabiedrībai pietrūkst izpratnes par procesiem. **Nepieciešama sabiedrības izglītošana.**
- vēsturiskais mantojums projektā – neatbilst reālai situācijai

LABIEKĀRTOJUMA ELEMENTI RVC IELU TELPĀ. PRIORITĀTES.

Ierīkojam 2020-2021. gadā

- Drošības elementi (gājēju pārejas, norobežojumi, satiksmes mierināšanas elementi)
- soliņi, atkritumu urnas
- elementi dzīvniekiem (atkritumu urnas, padzeršanās stacijas)
- Apzaļumošana (augi kastēs, krūmi, puķes)
- Piknika vietas - rotaļu elementi bērniem
- pagaidu veloceliņi
- dažu autostāvvietu vietās pagaidu kafejnīcas
- velonovietnes

Ierīkojam 2021 - 2023. gadā

- Segumu maiņa (vienoti principi attiecībā uz taktīlo bruģi, vides pieejamības risinājumiem)
- koki
- apgaismojums
- pastāvīgi veloceliņi
- ielu kafejnīcas
- lietusdārzu ierīkošana

APSTĀDĪJUMI UZ INŽENIERKOMUNIKĀCIJĀM PAR/PRET

- Izmaksas pie komunikāciju remonta
- Negatīva sabiedrības reakcija remonta laikā
- Būtu jāvērtē inženierkomunikāciju mazināšana
- Nav loģiska, attālumi un dziļumi nav salāgoti
- Pārāk ekstrēms
- + Ja ir drošs risinājums, ir iespējams dialogs
- + ir gatavība atrast risinājumu, bet jāvienojas par prioritātēm
- + iespējams, ja nodrošinātas komunikāciju aizsardzības tehnoloģijas
- + komunikāciju remonts/apstādījumi - nosacījumi remontam, lai nodrošinātu esošo zaļumu saglabāšanu/atjaunošanu iepriekšējā līmenī – būtu jāiestrādā normatīvajos aktos

Pazemes inženierkomunikāciju (IK) tips	Attālums līdz augam		
	koks	krūms	zemsedze
Kabeļu tips (IKK)	min 0,5 m	Virs IKK	Virs IKK
Gāzes vads (IKG)	0.75-1	Virs IKG	Virs IKG
Apkures pārvads (IKA)	1,5	Virs IKA	Virs IKA
Ūdens vads (IKŪ)	0.75-1	Virs IKA	Virs IKA

Realizējam 2020-2021

- Palielināt apzaļumotās platības.
- Lietusdārza pilotprojekts RVC teritorijā. Teritorijas noteikšana (pie LDZ, Čaka ielā (Ērgļu –Pērnavas)?)
- Sabiedrības un profesionāļu informēšana.
- Izpēte, apspriešana, citu pieredzes iepazīšana, plānošana, ņemot vērā esošās inženierkomunikācijas,
- izvērtēt vēsturiskā bruģa saglabāšanu
- **SD, VMD, RŪ – kopīgi izdiskutēt lietus dārzu izveides iespējas RVC**
- **IKSD – dalība pilotprojektā, tēla komunikācija ar sabiedrību**

Realizējam 2021- 2023

- RVC attīstības plānā iestrādātā realizēšana – zaļo koridoru izveidošana, ieviešana
- Izstrādāt LŪ apsaimniekošanas stratēģija - SD, VMD, RŪ, RPAD
- Realizēt pilotprojektus, izstrādāt pamatstratēģijas risinājumus.

REKLĀMA RVC AZ ĀRTELPĀ

Digitālie LED ekrāni. Vai jābūt?

Var būt, ar nosacījumiem:

- Ja tiek **kontrolēts spilgtums**.
- Ja informācija ir kontekstā ar vietu (sociālā reklāma vai saistībā ar piem.tūrismu RVC).
- Tie ir daļa no kāda cita elementa.
- Ierobežoti, respektējot RVC AZ vērtības.

Reklāmas stendi. Kur ir to vieta?

- Laukumi, skvēri, pulcēšanās vietās.
- Brandmūri.
- Izvairīties no ielām, kur tas apdraud **satiksmes drošību**.
- Uz ietves pie pieturvietām, pie ieejām publiskās telpās.
- Garākos ceļa posmos, kur ir liela cilvēku plūsma, kur bieži notiek publiski pasākumi.
- Jāņem vērā ietves platums, jāierīko **labiekārtojuma josla**.

APGAISMOJUMS RĪGĀ

Izaicinājumi:

- **Apgaismoju koncepcija RVC.**
- Maz tiek izgaismotas ēku fasādes.
- **Izgaismojuma magnētu** trūkums, ne tikai funkcionāls apgaismojums (laukumos utt.).
- Spilgtuma un intensitātes prasību regulēšana ielas telpā.
- Fasāžu izgaismošana RVC visas ielas garumā.
- Inženiertehniskie risinājumi, kā apgaismojumu ierīkot.

- **Energoefektivitātes paaugstināšana.**
- **Gaismas piesārņojuma samazināšana.**

Izaicinājumu pārvarēšanas pasākumi:

- **Koncepcija** gaismu scenārijam RVC un AZ telpā, piesaistīti makslinieki, inženieri.
- **Atbalsta pasākumi** privātipašniekiem izgaismojot fasādes (turpināt iesākto).
- Kontrolēt izgaismojuma prasības veikalēm utt. (izmantojam Breeam paraugu?)
- Saistošo noteikumu grozījumi, fasāžu izgaismošanas programma.
- Labo piemēru popularizēšana, gaismas intensitātes karte.
- **Sanāksme RPAD, RG, MDV – jūlijā**

KAFEJNĪCAS STĀVVIETĀS. REĀLĀS DARBĪBAS

Realizējam 2020-2021

- **Noteikt pilotprojektu SD/RS/PAD/ IK noteikt atbildīgo par šo projektu, deleģēt to izpildi.**
- Juridisks ietvars iespējamām izmaiņām normatīvos.
- Noteikt **kvalitātes prasības.**
- Vai un kādos apstākļos politiķi un Rīgas Satiksme ir gatavi pieņemt autostāvvietu samazināšanu?
- Ģimenes stāvvietas.
- Jāsaprot kuras ir tās vietas, kur kafejnīcas var eksistēt.

- **Vietu izvērtēšana**, darbs ar teritoriju īpašniekiem, pieprasījuma izpēte. Apzināt kafejnīcu īpašniekus, cik un ar kādiem nosacījumiem viņi gatavi izmantot šo telpu.
- **Īslaicīgu/pagaidu kafejnīcu** ierīkošana, Sezonāli – vasarā kafejnīcas, ziemā stāvvietas.
- Sabiedrības informēšana.

Realizējam 2021- 2023

- **Vadlīnijas.**
- Iestrādāt normatīvos ietvaros nosacījumus.
- **Programma** sezonālai vai pastāvīgai autostāvvietu samazināšanai RVC ielās.
- Terašu izbūvē vairāk izmantot augus, augu konteinerus.
- Pastāvīgu sezonālu kafejnīcu **ierīkošana**

MIKROMOBILITĀTES LABIEKĀRTOJUMA ELEMENTI STĀVVIETĀS RĪCĪBAS

Realizējam 2020-2021

- VEF mobilitātes punkts.
- **Sabiedrības informēšana** par novietošanu (sabiedrības uzvedības mainīšana).
- Attīstīt Vecrīgas teritorijā stāvvietas, zonas skrejriteņiem.
- **Vietu izvērtēšana**, uzlādes vietu pēc pieprasījuma ierīkošana.
- **Tikšanās RG, ST, Latvenergo, Viedpilsētas grupa?**

Realizējam 2021- 2023

- Izstrādāts **uzlādes sitēmu tīkls**.
- Uzlādes vietu ierīkošana.

KOKI STĀVVIETĀS. 1 KOKS UZ 2 AUTO NOVIETNĒM. RĪCĪBAS

Realizējam 2020-2021

- Jāsameklē pilotprojekta vieta (iespējams Čaka iela???) – **MVD/SD + pēc tam IKT, IKSD**
- **Analizēt** satiksmes aktivitātes punktus, lai izvērtētu vai tas neietekmē satiksmi.
- **Testa režīmā** – novietot kastes ar augiem, koku un izvērtēt situāciju. Ietekme uz konkrēto vietu.
- Normatīvo aktu papildināšana.

Realizējam 2021- 2023

- **Situācijas monitorēšana**. Kas notiek ar publiskām vietām, kur stāvvietu skaits ir noteikts ar nomatīvu.
- **Koku stādīšana**.

DARBNĪCA 3 / KOMUNIKĀCIJA / 17.-19.06.2020

Kāda ir institūciju, organizāciju un pilsoniskās sabiedrības **komunikācija** publiskās ārtelpas veidošanas procesa ietvaros? Kādos gadījumos pietrūkst komunikācija, īstenojot Rīgas vēsturiskā centra publiskās ārtelpas pārveidošanu? Kādas darbības būtu jāparedz, lai nodrošinātu efektīvu komunikāciju par publiskās ārtelpas kvalitāti? Kādi ir elastīgie pārvaldes modeļi, kas veicina atbildīgu sabiedrības izpratni par savu lomu un līdzdalību ērtas pilsētvides radīšanā.

DARBNĪCA 3 /KOMUNIKĀCIJA/ 17. – 19.06.2020

1. diena / 17.06.2020 / trešdiena / 9:30- 15:15

- 9:30-9:45 Virtuālā kafejnīca /dienas sākums
- 9:45 – 10:00 LABA PĀRVALDE – NEVEIKSMES PREVENCIJA. Helēna Gūtmane, Urban Institute
- 10:00 – 10:45 Vadlīnijas RVC publiskai ārtelpai: vienošanās. M. Sprudzāne, H. Gūtmane / ALPS
- 10:45– 11:00 Viesistaba
- 11:00– 11:45 Labas pārvaldības prakses principi un piemēri. Vācijas pieredze. *Jonas Büchel*, Urban Institute Rīga dibinātājs
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00– 13:00 Pusdienas
- 13:00 – 13:45 Prāgas plānošanas institūts (PPI) kā horizontālās pārvaldības instruments. *Judita Eisenberger*, PPI, ārējo sakaru speciālists, *Rozálie Kašparová*, PPI, publiskās ārtelpas departaments, Prāga, Čehija.
- 13:45 – 14:00 Viesistaba
- 14:00 – 14:45 LEIEDAL. *Filip Vanhaverbeke*, LEIEDAL ģenerālais direktors, Beļģija
- 14:45– 15:00 viesistaba
- 15:00 – 15: 15 PAR 2. dienu

2. diena / 18.06.2020 / ceturtdiena / 9:30- 16:00

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca/dienas sākums
- 9:45 – 10:00 Dienas sākums
- 10:00 – 10:45 Labas pārvaldības rīki: pasaules piemēri. *Marc Geldof*, ALPS
- 10:45 – 11:00 Viesistaba
- 11:00 – 11:45 Projektu izaicinājumi. RR2 dalībnieki
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00 – 12:45 Belgrādes Pilsētas plānošanas institūts. *Lektors tiek precizēts.*
- 12:45 – 13:00 viesistaba
- 13:00 – 14:00 pusdienas
- 14:00– 14:45 Projektu izaicinājumi. RR2 dalībnieki

15:00 – 15:45 Projektu pārvaldība. Ģentes pieredze. *Sofie Aelterman*, Ģentes vicemēra publiskās ārtelpas un pilsētbūvniecības komitejas vadītāja Filip Watteeuw padomniece mobilitātes jautājumos, Ģente, Beļģija

15:45 – 15:00 Viesistaba

15:00– 15:15 par 3. dienu

3. diena / 19.06.2020 / piektdiena / 9:30- 12:30

9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca

9:45 – 10:00 Komandu veidošana/uzdevumi

10:00 – 10:30 Darbs komandās

10:30 – 10:45 Viesistaba

10:45 – 11:45 Komandu prezentācijas

11:45 – 12:15 Viesistaba

12:15 - 12:30 2. zumēšanas noslēgums/ par 3. semināru

GRUPU DARBS. IZVIRZĪTIE SECINAJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Institucionālā sadrumstalotība

Plānošana

(a) Trūkst vienotas projektu ĪSTENOŠANAS programmas (piem., kādas ielas, kuros gados, kādā programmā – *sequmu atjaunošana, kopējā rekonstrukcija, labiekārtojuma atjaunošana, koku stādīšana u.c.*)

(b) Trūkst vadlīniju (visas publiskās ārtelpas (PĀ) labiekārtojuma komponentes – apstādījumi, labiekārtojuma elementi, universālais dizains u.c.)

(c) Trūkst starp departamentu projektu koordinācijas un komunikācijas centrs

Īstenošana (projektu saskaņošana)

(a) Normatīvais ietvars – *aizsargjoslu likums*

(b) Tehniskie risinājumi - (piem. koku saknes/IK, betonētie labiekārtojuma elementu pamati/IK) Apsaimniekošana un kontrole

(a) Institucionāli sadrumstalota PĀ struktūras elementu apsaimniekošana (ielu apstādījumu kopšana, regulārā un ārkārtas atjaunošana u.c.)

(b) Koordinācijas trūkums rīcībai PĀ ārkārtas (avārijas) gadījumos

(c) Ātrās reaģēšanas Apstādījumu tehniskā dienesta trūkums (Koku ātrā palīdzība)

(d) Smagnēja lēmumu pieņemšanas procedūra ārkārtas gadījumos (koka likvidācijas saskaņošana BV)

(e) Neelastīgie finanšu instrumenti labiekārtojuma atjaunošanai ārkārtas gadījumos ([Zaudējumu par dabas daudzveidības samazināšanu kalkulators](#))

(f) Finansiālo atbildību līdzsvara trūkums regulārās un ārkārtas situācijas (koka likvidācija, seguma atjaunošana remontējamā posma uz IKT «pleciem» u.c.)

- (g) Apakšuzņēmēju speciālistu labiekārtojuma tehnoloģiju zināšanu trūkums
- (h) Inovātīvo tehnoloģisko rīku trūkums («gaisa lāpstas» , koku sakņu kamolu izņemšanas tehnika u.c.)

KOKI UN INŽENIERKOMUNIKĀCIJAS

Ielu apstādījumi/jauni

Kam jāpiedalās uzskaitē? *Ir datu bāze un no SD inventarizācija savām vajadzībām. Vajag papildus cilvēkresursus. Ielu koku inventarizācija (MVD)*

Ir atsevišķa datu bāze dižkokiem (būvvalde un MVD). + ir Ģeogrīga

Kam jāpiedalās projektēšanā un realizācijā?

Būvvalde, MVD, PAD (vajag atgriezenisko saiti, vajag jaunu starpresoru koordinācijas grupa)

Kam jāatbild par uzskaiti?

Būvvalde kontrolē / MVD atbild / SD pļauj zālīti.

Kam jāatbild par projektēšanu un realizāciju?

Sistemātiskās organizēšanas atbildība – STARPRESORU INSTITŪCIJA (VIŅAS NAV!)

Ielu apstādījumi/esoši

Kam jāpiedalās uzskaitē?

Kam jāpiedalās projektēšanā un realizācijā?

Kam jāatbild par uzskaiti?

Kam jāatbild par projektēšanu un realizāciju?

Kam jāapsaimnieko ielu apstādījumus?

MVD – trūkst cilvēkresursi, trūkst dārznieks (2 cilvēki. Uz visu Rīgu)

Kurš var iniciēt darbus? Kurus darbus par pārdelegēt starpresoru institūcijai?

*Vajadzīga saruna SD + MVD + Rīgas Meži + būvvalde.

Neformālie apstādījumi (neizmantotie apbūves zemes gabali, LDZ teritorijas u.c.)

Kā organizēt uzskaiti (atbildība, sadarbības modeļi)

Kā organizēt remonta darbu saskaņošanu?

Sabiedrības iesaiste

Kādos gadījumos/situācijās?

Informācija par apstādījumiem (reizēm veiksmīgi pielieto RPP aplikāciju)

Ielu projektēšanā

Ir gadījumi, kad nevajadzētu iesaistīt

Zaļā infrastruktūra; pagalmi;

Kam jāatbild?

Apkaimju biedrības (Vai var deleģēt uzdevumus un atvēlēt līdzekļus apr darbu?)

Starpresoru institūcija

DARBNĪCA 4 / VIEDA PĀRVALDE / 01.03.-03.07.2020

Kāds ir publiskās ārtelpas normatīvais ietvars un tā efektivitāte? Kā jaunās tehnoloģijas un citas inovācijas ietekmē izmaiņas pilsētvidē, tās uztveri un izmantošanu? Kādas ir jaunas indivīda prasības pret pilsētu un pašvaldības spējām adekvāti reaģēt? Kādi digitālie rīki pastāv viedās pārvaldības īstenošanā un kā Rīga īsteno

1. diena / 01.07.2020 / trešdiena / 9:30- 14:15

- 9:30-9:45 Virtuālā kafejnīca /dienas sākums
- 9:45 – 10:00 *Singularity* teorija un viedā pārvaldība. Helēna Gūtmane, Urban Institute
- 10:00 – 10:45 *Extended participation*: nepieciešamība un rīki? Gunita Kuļikovska, urbaniste, VIVDLY dibinātāja
- 10:45– 11:00 Viesistaba
- 11:00– 11:45 Ceļā uz viedo Rīgu. Valdis Ābele, datu bažu analītiķis, Rīgas Domes Informāciju Tehnoloģiju Centrs
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00– 13:00 Pusdienas
- 13:00 – 13:45 Dižkoku datu bāze: tapšanas pieredze, izmantošana, izaicinājumi. Viesturs Freimanis, apstādījumu inspekcijas vadītāja vietnieks, Rīgas Būvvalde
- 13:45 – 14:00 Viesistaba
- 14:00 – 14.15 PAR 2. dienu

2. diena / 02.07.2020 / ceturtdiena / 9:30- 15:15

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca/dienas sākums
- 9:45 – 10:00 Dienas sākums
- 10:00 – 10:45 Septītā urbānā transformācija. Pārvaldības modelis post industriālajām pilsētām. *Damiano Cerrone*, DEMOSS, Helsinki, Somija
- 10:45 – 11:00 Viesistaba
- 11:00 – 11:45 Interaktīvās urbānās spēles kā viedas pārvaldības rīks. Viesturs Celmiņš, VEFRESH
- 11:45 – 12:00 Viesistaba
- 12:00 – 14:00 pusdienas
- 14:00– 14:45 Inovācijas pārvaldībā. Transformāciju pārmaiņu laiks. *Mikael Sokero*, vecākais speciālists Demos Helsinki, Somija.
- 14:45 – 15:00 par 3. dienu

3. diena /03.07.2020 / piektdiena / 9:30- 12:30

- 9:30 - 9:45 Virtuālā kafejnīca
- 9:45 – 10:00 Komandu veidošana/uzdevumi
- 10:00 – 10:30 Darbs komandās
- 10:30 – 10:45 Viesistaba

- 10:45 – 11:45 Komandu prezentācijas
11:45 – 12:15 Viesistaba
12:15 - 12:30 2. zumēšanas noslēgums/ par 2. bloku

GRUPU DARBS. IZVIRZĪTIE SECINAJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

DIGITĀLO PLATFORMU LIETOTĀJI

Kuriem ārtelpas transformācijas dalībniekiem šodien nepieciešami digitālie rīki?

- inženierkomunikāciju turētājiem (valsts, pašvaldības, privātie)
- Rīgas dome – departamenti (PAD, MVD, SD, IKSD, LD, ĪD), izpilddirekcijas, īpaša statusa institūcijas (būvvalde, pašvaldības policija), aģentūras (Rīgas gaisma, Enerģētikas aģentūra, Pieminekļu aģentūra, Rīgas pilsētas arhitekts), centrālā administrācija (Teritorijas labiekārtošanas pārvalde)
- VZD, zemesgrāmata
- Mērniecības firmas
- CSDD
- NVO (profesionālie – LAAA, LTP, LTA, LAS; apkaimju biedrības)
- Universitātes
- Individuālie lietotāji (seniori (piem., lielāki burti), bērni (piem., spēles, interaktīvi elementi))
- attīstītāji (uzņēmēji, piem., Merks, Linstow)
- mikromobilitātes attīstītāji
- startUp
- žurnālisti, mediji
- Saeima, politiķi

DIGITĀLĀS PLATFORMAS ŠODIEN

Kādi digitālie rīki pieejami lietotājiem šodien?

QGIS (RD iekšējais),
geo.riga.lv (pagaidām, RD iekšējais),
TAPIS, GIS (ST iekšējais),
NEKIP (RD iekšējais),
kadastrs.lv,
geolatvija.lv,
PMLP, Statistikas pārvalde (datu salīdzināšanai),
SPRK (sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija),
SUS (stratēģijas uzraudzības sistēma),
Google maps,
apkaimes.lv,
arcmap,

VZD dati,
PVS (projektu vadības sistēma (sistēma, kur glabājas projekti), RD iekšējais),
BIS,
uzlabo.lv,
veloslazdi (RD SD),
waze,
balso.riga.lv,
graustu interaktīvā karte,
elektrum aplikācija, plug share (visas elektrozlādes vietas),
E-moby (CSDD aplikācija),
mapeirons (aplikācija cilvēkiem ar īpašām vajadzībām),
citify (aplikācija, redzams kas un kur tiek būvēts, cik ilgā laikā, utt.),
Dabas aizsardzības pārvaldes datubāze “ozols”,
portals.rigasudens.lv (informācija Rīgas ūdens klientiem),
sadalestikls.lv (informācija par tīklu, remontdarbiem, utt)

DIGITĀLĀS PLATFORMAS ŠODIEN

Kādiem mērķiem domāti pieejamie rīki?

- Iekšējo resursu uzskaitēi, pārraudzībai
- Darbu (ikdienas) plānošana, organizācija, sistematizācija
- Komunikācija ar sabiedrību, informācija
- Iekšēja informācija RD struktūrvienībām
- Komunikāciju turētāju un RD struktūrvienību iekšējā saskarsme
- Plānošanai
- Projektu uzskaitē, projektu pārraudzība
- Monitorēšana, statistika, analīze,
- Līdzdalības veicināšana
- Komunikācija starp valsts institūcijām un RD struktūrvienībām

DIGITĀLĀS PLATFORMAS NĀKOTNE

Kādi digitālie rīki nepieciešami lietotājiem nākotnē?

geo.riga.lv (bezmaksas publiski pieejami dati), piem., vividly (virtuālā realitāte),
platforma, kas orientēta uz **sabiedrības iesaisti, līdzdalību**,
Rīgas projektu vikipēdija,
vienota platforma rādītājiem (monitorings – informācija, analīze, secinājumi; gaisa, ūdens kvalitāte,
elektromobilitāte,
sasniegto rezultātu vizualizācija (sasniegts/nesasniedz nosprausto mērķi)),
datu atjaunošanas sistēmātiskums – frekvence un avotu uzticamība (būtiskajiem)

Kādiem mērķiem domāti digitālie rīki nākotnē?

Kas ir informācijas turētājs, pārvaldītājs?

Piekļuves līmeņa administrēšana

Koprade, pilsētvides koprade

Kopīgas iztēles iespējošana, veicināšana

DIGITĀLO RĪKU KONSOLIDĀCIJA

Kas jāizdara?

jāizanalizē, jāuztaisa pētījums par visām pieejamām platformām, mērķiem, lietotājiem (esošo digitālo rīku inventarizācija);

jāsanāk kopā ar lietotājiem, lietotāju grupām;

jāsatiekas piem., RD PAD, jāizrunā šodien pārrunātais

Kurš organizē?

RD ITC (kas jau ir, kas vēl nepieciešams) – **pētījuma veicējs**

ārpakalpojums – **kurators**

Pētījuma veicēja (piem., RD ITC) iesaiste procesa pašā sākumā

Radi Rīgu! 2020 darba grupas tikšanās ar Viedpilsētu darba grupu (RD PAD)

Kad?

Radi Rīgu! 2020 nākamā tikšanās – novembris

KOPUMĀ IZVIRZĪTĀS INICIATĪVAS UN PROCESI TŪLĪTEJAI RISINĀŠANAI SADRĪBĀ STARP INSTITŪCIJĀM PĒC 4 DABNĪCĀM.

- SD, VMD, RŪ – kopīgi izdiskutēt lietus dārzu izveides iespējas RVC
- IKSD – dalība pilotprojektā, tēla komunikācija ar sabiedrību
- Apgaismojuma koncepcija - Sanāksme RPAD, RG, MDV – jūlijā
- Kafējnīcas stāvvietās Noteikt pilotprojektu SD/RS/PAD/ IK noteikt atbildīgo par šo projektu, deleģēt to izpildi.
- Mikromobilitātes risinājumi - Tikšanās RG, ST, Latvenergo, Viedpilsētas grupa?
- 1koks=2auto novietnes. Pilotprojekts izpētei MVD/SD + pēc tam IKT, IKSD
- Koki un inženierkomunikācijas!!!
- Esošo digitālo rīku inventarizācija – pētījums
- Digitalās vides dizainēšana institūciju un iedzīvotāju vajadzībām

URBĀNĀS SPĒLES / 04.-06.11.2020

3 dienās tika apskatīta Rīgas Centrālās stacijas apkārtnē, analizējot esošos situāciju un potenciālos Rail Baltic projekta risinājumus gan no dažādu lietotāju grupu perspektīvas, gan no pašu institūciju kompetenču viedokļa. Tā identificējot iespējamus konfliktus un sarežģījumus un kompromisus un risinājumus veiksmīgai publiskās ārtelpas attīstībai un apsaimniekošanai.

PROGRAMMA

Antverpenes stacijas piemērs. *Marc Geldof*
Iepazīstināšana ar teritoriju. Stacijas apkārtnē. *Ģirts Runis*
Pastaiga pa apskatāmo teritoriju. *Ģirts Runis*
4 Darba sesijas.
Rezultātu prezentācija. Diskusijas.

SECINĀJUMI. IZVIRZĪTIE PROCESI TŪLĪTĒJAI RISINĀŠANAI.

Ieteikumi Rail Baltic un piegulošo teritoriju attīstības projektu procesa vadībai.

Mērķis: Izveidot sadarbības modeli iesaistītajam pusēm, kurš kalpos kā instruments pilsētas interešu salāgošanai ar Rail Baltica projektu.

- Izveidot procesa dizainu visiem Rail Baltica teritorijas projektiem.
- Jāveic ieinteresēto pušu analīze (stakeholder analysis, turpmāk tekstā – IPA).
- Jāveic Rail Baltica projekta daļu inventarizācija.
- Projektu sadalīšana pēc problemātiskuma (zaļie projekti, dzeltenie, sarkanie...)
- Savietot IPA ar projektu inventarizāciju.
- Jāizveido sarakstu ar projektiem, kuri jākomunicē politiskā līmenī.
- Procesu dizainu prezentēt politiskajai vadībai un nozīmēt projekta vadītāju/-us.
- Ierosināt Rail Baltica projektu vadītāju grupas izveidi – viņi seko līdzi, lai projekti tiktu komunicēti un risināti atbilstošajā līmenī ar atbilstošajiem iesaistītajiem.

Komunikācija ar sabiedrību (pilsētniekiem)

- Izveidot Rail Baltica projektu un projekta komunikācijas programmu un mērķa finansējumu tai (IKSD, izpilddirekcijas, Valsts Kultūrkapitāla fonds, privātas investīcijas). Iesaistīt māksliniekus, mūziķus, teātra māksliniekus, mākslas nozares speciālistus.
- Viedās pilsētas programmas saslēgšana ar Rail Baltica.
- Pagaidu, sezonālie uz būvniecības laiku paredzētie risinājumi.
- Filma par Rail Baltica projekta tapšanu.

Vispārīgi. Operatīva un efektīva komunikācija starp institūcijām un īpašniekiem piegulošajās teritorijās.

Operatīva un efektīva komunikācija starp institūcijām un īpašniekiem piegulošajās teritorijās, skatīties uz jautājumiem nevis šauri no savu funkciju/ labuma viedokļa, bet no sabiedrības kopīgā labuma viedokļa. Kurš vada komunikāciju starp institūcijām, kurš komunicē ar iesaistītajām pusēm, kurš veido komunikāciju ar sabiedrību institūcijās?

Tunelu izmantošanas stratēģija (Visu turpmāk neizmantoto gājēju tuneļu izmantošana)

Velo novietne (īstermiņa, ilgtermiņa), nomas velo un skrejriteņu bāzes stacija, velo remonts, saistīti pakalpojumi. (Lietus ūdens rezervuāra izbūve tuneļa telpā?)

- Studentu idejas tuneļu izmantošanas iespējām.
- Pētījums par velosipēdu stāvvietas, mikromobilitātes nomas operatoru un saistīto pakalpojumu izvietojuma efektivitāti un rentabilitāti tuneļos.
- Saistošie noteikumi, par tuneļa funkcijām, kas definē izmantošanu, apsaimniekošanu un pilsētas interešu ievērošanu.
- Tālāka nodošana operatoram apsaimniekošanai.
- Iespējamais potenciāls - Telpa lietuvējiem – rezervuārs, varētu veidot rezervuāru sistēmu, ko izmantot zaļo apstādījumu laistīšanai/apūdeņošanai. (Green deal?)

Teritoriju apsaimniekošanas modelis radīts jau projektēšanas laikā.

- Laicīgi nozīmējot apsaimniekošanas atbildīgos un iesaistot viņus projektēšanas procesā.
- Jau projektēšanu uzsākot, risināt zemes īpašumu, robežu un deleģējumu jautājumus.
- Īpašuma robežu apzināšana un ielu sarkano līniju precizēšana jau projektam sākoties.

Sociālās struktūras modelēšana plašāka teritorijā ap staciju.

Jārisina plašākā mērogā sociālais jautājums (bezpajumtnieki utml.)
Risinājumi kontekstā ar patversmēm, zupas virtuvēm utt.

KOPSAVILKUMS

IKT UN RD STRUKTŪRU SADARBĪBAS MODELIS

Inženierkomunikāciju turētāju un pilsētas departamentu sadarbības modelis tika analizēts RD departamentiem, izpildītajām un inženierkomunikāciju turētājiem kā dalībniekiem darbojoties RadiRīgu 2 intensīvās koprades programmā “Rīgas vēsturiskais centrs - zaļā laboratorija” (sk. 2_RR2_ataskaite..), kā arī individuālās sarunās ar iesaistītajām pusēm.

Tika apzināts problēmu kopums, kas šobrīd neļauj PĀ transformācijas projektu attīstībai norītēt raiti un ikdienas uzturēšanas darbiem būt efektīviem. RadiRīgu2 programmas laikā tika uzklusīta citu valstu pieredze un diskutēts par atsevišķu risinājumu pielietojamību mūsu apstākļos.

Sekojošais dokuments apskata galvenās problēmas iesaistīto pušu sadarbībā un izvirza ilgtermiņa un īstermiņa risinājumus efektīvam inženierkomunikāciju turētāju un pilsētas departamentu sadarbības procesam.

Kopsavilkumā ietvertie apgalvojumi, secinājumi un priekšlikumi ir RR2 darbnīcu laikā notikušo domu apmaiņas rezultāts un nav uzskatāmas par pilnīgām. Tas iezīmē galvenās problēmas un izaicinājumus, sagatavo pamatni

pirmajai pārvaldības procesa arhitektūras skicei. RR2 rezultāti uzskatāmi par pārvaldības sistēmas koncepciju, bet neplānu un projektu. Taču lai izdarītu pilnvērtīgu analīzi, uz kuras iespējams balstīt institucionālo atbildību pārorganizēšanu, nepieciešama (a) papildus Rīgas pārvaldības institūciju atbildību sadalījumu apzināšana, salīdzinājums un apspriešana katrās institūcijas ietvaros, (b) institucionālā juridiskā ietvara analīze; (c) abu salīdzinājums un pārvaldības modeļa izbūve; (d) modeļa prezentācija pilsētas vadībai.

Izaicinājumi PĀ attīstības un uzturēšanas procesos.

Kopsavilkums.

1. Starp institūciju komunikācija

Pēdējo 5 gadu laikā strauji pieauga sabiedrības pieprasījums pēc kvalitatīvās publiskās ārtelpas, kā arī kļuva par prioritāti vajadzība strauji uzlabot Rīgas publiskās ārtelpas kvalitāti noteiktajos ārtelpas elementos (piemēram, ielās, pagalmos u.c.). Trīs faktori – sabiedrības pieprasījums, strauji novecojams labiekārtojums un apstādījumi, uz autosatiksmi orientēts ielu dizains, pieprasa nepieciešamību pēc inovatīviem pārvaldības rīkiem, komunikācijas veidiem un tehniskiem risinājumiem. Projektu īstenošanas savstarpēji saskaņots process, sabiedrības sistemātiskā un pārdomātā iesaiste, tehnoloģisko inovāciju ieviešana pieprasa efektīvi organizēto komunikāciju starp visām iesaistītām pusēm. Efektīva komunikācija starp PĀ procesos iesaistītām pusēm ir tāda, kas ātri un rezultatīvi reaģē uz aktuāliem izaicinājumiem. Šī brīža starp institūciju komunikācija projektu īstenošanas līmenī uzskatāma par apgrūtinātu, jo tā nespēj nodrošināt PĀ telpisko transformāciju procesa efektivitāti.

2. IKT un RD sadarbība

Efektīvo starpinstitutionālo komunikāciju nodrošina **efektīvā PĀ pārvaldība, kas nozīmē nepieciešamām rīcībām pielāgotas atbildības, kā arī atbildību īstenošanai piesaistītie cilvēki, laika un finansiālie resursi, ir pamatā procesam, kurš nodrošina pilsētas kvalitatīvu ārtelpu.** Tādēļ risinot IKT un RD struktūru sadarbības un komunikācijas uzlabošanas jautājumus ir jāsaprot arī Pārvaldības sistēmas nozīme, problēmas un iespējamus risinājumus.

Ir iespējami komunikācijas un sadarbības uzlabošanas pasākumi arī pirms Pārvaldības modeļa pilnveidošanas. Tā kā Pārvaldības modeļa izstrāde un īstenošana ir laikietilpīgs process, bet publiskās ārtelpas transformācija notiek nepārtraukti šajā laikā un jau šodien ietekmē Rīgas publiskās ārtelpas kvalitāti nākotnē, nepieciešams nekavējoties īstenot noteiktus pasākumus.

Tādēļ tiek rosināts risināt konkrētus jautājumus - tūlītējas rīcības īstermiņā, ko iespējams realizēt esošo normatīvo dokumentu ietvarā vai veicot izmaiņas pietiekami īsā laikā. Tādā veidā uzlabojot procesu norisi PĀ kontekstā.

Jāatšķir Pārvaldības modeli (PM) un Inženierkomunikāciju turētāju un pilsētas departamentu sadarbības modeli (IKT/RD SM). Pēdējais uzskatāms par īstermiņa rīcību kopumu, kuru nepieciešams nākotnē integrēt PM.

NB! Uzmanība tiek vērsta uz faktu, ka NEĪSTENOJOT PM, IKT/RD SM RĪCĪBU KOPUMS NAV ILGTSPĒJĪGS UN EKONOMISKI PAMATOTS.

IZAICINĀJUMI PĀ ATTĪSTĪBAS UN UZTURĒŠANAS PROCESOS ¹

PLĀNOŠANA

Trūkst

- 1) vienota pilsētvides BŪVPROJEKTU ĪSTENOŠANAS PLĀNA pēc projektu mērogiem (piem., kādi ārtelpas struktūras elementi, kuros gados, kādā programmā – segumu atjaunošana, kopējā rekonstrukcija, labiekārtojuma atjaunošana, koku stādīšana u.c.)
- 2) RD UN IKT plānu salāgošana
- 3) RD institūciju būvprojektu īstenošanas plānu savstarpēja salāgošana un īstenošana pēc salāgotiem plāniem

PROJEKTĒŠANA/BŪVNIECĪBA (URBAN DESIGN)

Trūkst

- 1) vienotas izpratnes par PĀ kvalitātes kritērijiem, rīkiem, tehnoloģijām u.c.
- 2) vadlīnijas/tematiskās rokas grāmatas visiem ārtelpas struktūras elementiem un tās labiekārtojuma komponentēm – zaļā infrastruktūra, apgaismojums, labiekārtojuma elementu «Dizaina kods», universālais dizains, mikromobilitāte u.c.)
- 3) institucionāli sadrumstalota pilsētvides būvprojektu plānošana un īstenošana pēc īpašuma piederības principa (RDSD – ielu ārtelpa, RDĪD – publisko ēku ārtelpas, sporta ārtelpas, RPAD – (nesistemātiski laukumi, parki, ielas, RDID - (nesistemātiski) pagalmi, skvēri, RM – (nesistemātiski) parki, mežaparki)
- 4) integrētas un SADARBĪGAS pieejas VISU PĀ struktūras elementu (ielu, parku, laukumu, pagalmu, ēku ārtelpu u.c.) būvprojektu plānošana un īstenošana.
- 5) Normatīvais ietvars – aizsargjoslu likuma nepilnības, kas neļauj kvalitatīvi labiekārtot publisko ārtelpu
- 6) dialogs un sadarbība starp RD un IKT
- 7) Tehniskie risinājumi - (piem. koku saknes/IK, betonētie labiekārtojuma elementu pamati/IK)
- 8) Projektētāju zināšanu par PĀ kvalitātes rīkiem trūkums
- 9) starp departamentu projektu koordinācijas un komunikācijas grupa, kura sniedz pakalpojumus visām iesaistītām pusēm (institūcijām un organizācijām) projektu izstrādes procesā
- 10) Organizēts dialogs ar sabiedrību (dažādās sociālās grupas, dažādi komunikācijas rīki)
- 11) Konsolidēti, interaktīvi un pieejami dati par PĀ procesiem («koku bibliotēka», būvprojektu vietas un kārtas u.c.)

Apsaimniekošana un pārraudzība

1. Institucionāli sadrumstalota PĀ struktūras elementu apsaimniekošana (ielu apstādījumu kopšana, regulārā un ārkārtas atjaunošana u.c.) . Apsaimnieko un kopj apm. 11 institūcijas un organizācijas. Deleģējuma princips.
2. Koordinācijas trūkums rīcībai PĀ ārkārtas (avārijas) gadījumos

¹ Strukturēts pēc RR2 darbnīcu parauga . Dalībniekiem tika doti apspriedei jautājumi izlases veidā, izvēloties tos, kuri lekciju diskusiju laikā tika visvairāk apspriesti. Pastāv virkne citu jautājumu, kuras dalībnieki nav apsprieduši, bet kuri ir svarīgi IKT/RD sadarbības kontekstā.

3. Ātrās reaģēšanas Apstādījumu tehniskā dienesta trūkums (Koku ātrā palīdzība)
4. Smagnēja lēmumu pieņemšanas procedūra projektēšanas, remonta un ārkārtas gadījumos (piem., koka likvidācijas saskaņošana BV)
5. IKT nepiesaista ainavas būvniekus remonta/avārijas situācijās. Remontdarbu (avārijas) situācijas tiek apdraudēts labiekārtojums un īpaši - apstādījumi.
6. Neelastīgi finanšu instrumenti labiekārtojuma atjaunošanai remonta un ārkārtas gadījumos ([Zaudējumu par dabas daudzveidības samazināšanu kalkulators](#))
7. Finansiālo atbildību līdzsvara trūkums regulārās un ārkārtas situācijas (koka likvidācija, seguma atjaunošana remontējamā posma uz IKT «pleciem» u.c.)
8. Apakšuzņēmēju speciālistu labiekārtojuma tehnoloģiju zināšanu trūkums
9. Inovatīvo tehnoloģisko rīku trūkums («gaisa lāpstas» , koku sakņu kamolu izņemšanas tehnika, LV ražoto labiekārtojuma elementu u.c.)

Izskatāmo jautājumu un virzāmo projektu saraksts

Nr.	Virzāmais jautājums	kurators (K), iesaistītās org.	datums
1.	Nodrošināt koku sakņu un IKT aizsardzības sistēmu iekļaušanu topogrāfijas datos kā inženierkomunikācijas elementu.	K PAD, piedalās...	
2.	Vienoties par kompromisa risinājumiem apstādījumu un labiekārtojuma elementu izvietojumu uz inženierkomunikācijām. Normatīvais ietvars – <i>aizsargjoslu likums</i> .	K PAD, piedalās...	
3.	Ielu apstādījumu apskaimniekošanas plāns. Ielu apstādījumu monitorings/plānošana - VMD, kopšana un regulārā atjaunošana - RM Diskusija ar iesaistītajam pusēm.	K PAD, piedalās MVD, RM	
4.	Avārijas situāciju kategorizācija (IKT)	K RŪ, piedalās ...	
5.	Koku ātrās palīdzības dienests – RM /VMD/BV līgums ar arboristiem. Diskusija ar iesaistītajam pusēm. (kopā ar avārijas situāciju kategorizāciju)	K PAD, piedalās MVD, R, IKT	
6.	Neelastīgie finanšu instrumenti labiekārtojuma atjaunošanai	K BV	

	<p>ārkārtas gadījumos (Zaudējumu par dabas daudzveidības samazināšanu kalkulators)</p> <p>Kalkulatora pielāgošana p. (e)</p>		
7.	<p>Finansējuma struktūras pielāgošana pp. (e), (f) un nosacījumu izstrāde seguma atjaunošanai remotu darbu laikā</p> <p>Diskusija ar iesaistītajam pusēm.</p>	K SD	
8.	<p>Apakšuzņēmēju speciālistu labiekārtojuma tehnoloģiju zināšanu uzlabošana un sapratnes veicināšana.</p> <p>Saruna ar profesionālajām organizācijām (LAS, LAAB ...), tehnoloģiju ražotājiem, uzstādītājiem un NVO par iespējamām izglītošanas progammām, semināru cikliem, praktiskajām darbnīcām.</p>	????	
9.	<p>Vēstule RD pagaidu administrācijai ar lūgumu šogad veikt pētījumu, izstrādāt un prezentēt jaunajai politiskai vadībai RĪGAS PUBLISKĀS ĀRTELPAS PĀRVALDĪBAS iespējamus modeļus, ar mērķi optimizēt un padarīt efektīvāku PĀ pārvaldīšanu, lai sasniegtu ātru un kvalitatīvu Rīgas publiskās ārtelpas atjaunošanu un efektīvu uzturēšanu. (Kopējā vēstule, ko aicināti parakstīt - RR2, RD departamenti, Izpilddirekcijas, IKT, LAS, LAAA, LTPA...)</p>	K RR2	